

Granskning av kollektivtrafiken

Rapport

Region Jönköpings län

KPMG AB

2023-12-13

Antal sidor: 26 (inklusive bilaga)

Antal bilagor: 1

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	5
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	5
2.2	Revisionskriterier	6
2.3	Metod	6
3	Resultat av granskningen	7
3.1	Organisation och ansvarsfördelning	7
3.2	Styrande dokument	7
3.3	Nämndens styrning och planering av verksamheten	11
3.4	Nämndens uppföljning och kontroll	13
3.5	Vidtagna åtgärder vid bristande måluppfyllelse och budgetavvikelser	16
4	Samlad bedömning och rekommendationer	23
5	Bilaga 1 - Länstrafikens uppdrag år 2023	25
5.1	Strategiska mål: Bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras på	25
5.2	Strategiska mål: Bästa möjliga kvalitet	25
5.3	Strategiska mål: Långsiktigt hållbar och innovativ tillväxtregion	26
5.4	Strategiska mål: God och hållbar hushållning	26

1 Sammanfattning

KPMG har av Region Jönköpings läns revisorer fått i uppdrag att översiktligt granska om Nämnden för trafik, infrastruktur och miljö har en ändamålsenlig styrning, planering och uppföljning av verksamheten. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2023.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att nämndens styrning, planering och uppföljning av verksamheten är delvis ändamålsenlig.

Utifrån vår granskning bedömer vi att styrning och planering utifrån regionens vision och mål är tillräcklig men att styrning och planering i förhållande till det regionala trafikförsörjningsprogrammet kan utvecklas.

Vi bedömer utifrån nämndens uppföljningstillfällen under året att det finns en tillräcklig struktur för uppföljning av verksamheten men ser behov av att underlag inför beslut utvecklas vad gäller effekter för de långsiktiga målen samt genom risk- och konsekvensanalyser vid bristande måluppfyllelse eller vid tillfällen då det finns risk för målkonflikter, exempelvis mellan ekonomiska besparingar och effekter för målen om en mer attraktiv kollektivtrafik. För att säkerställa att uppdragen genomförs och återrapporteras till nämnden bedömer vi att det är av vikt att arbetet med uppdragen tydliggörs och att rapportering av uppdrag till nämnden dokumenteras på ett tydligt sätt.

Vad gäller åtgärder för att dämpa kostnadsutvecklingen konstaterar vi att nämnden givit ett antal uppdrag till regionledningskontoret som syftar till att minska kostnaderna i verksamheterna, bland annat att se över trafikutbudet. Det har även vidtagits åtgärder i verksamheten för att dämpa kostnadsutvecklingen. Vi ser positivt på att nämnden vidtagit åtgärder, men bedömer utifrån Länstrafikens ekonomiska resultat och prognos att nämnden bör vidta ytterligare åtgärder. För helåret år 2023 prognostiserades vid delårsbokslutet per sista augusti ett underskott på ca -52,4 Mkr.

I det följande redovisas våra bedömningar och rekommendationer kopplat till revisionsfrågorna.

Revisionsfråga	Bedömning: Ja	Rekommendationer
Har nämnden säkerställt en tillräcklig styrning och planering av verksamheten med utgångspunkt i regionens vision, mål, budget och uppdrag?	Nämnden har för år 2023 antagit en verksamhetsplan som anger de mål och uppdrag som Länstrafiken ska arbeta med under innevarande år. Målen och uppdragen är samstämmiga med fullmäktiges målsättningar för Länstrafiken utifrån Budget med verksamhetsplan 2023 med flerårsplan 2024–2025.	Inga rekommendationer.

Revisionsfråga	Bedömning: Delvis	Rekommendationer
Har nämnden säkerställt en tillräcklig styrning och planering av verksamheten med utgångspunkt i Regionalt trafikförsörjningsprogram 2021–2035?	<p>I enlighet med reglering i Trafikförsörjningsprogrammet har Länstrafiken upprättat handlingsplan som beskriver strategier och framgångsfaktorer för att Länstrafiken ska nå de långsiktiga målsättningarna som beslutats i programmet.</p> <p>I nämndens verksamhetsplan ingår inte samtliga programmets mål och vi ser därigenom att det finns risk att nämndens styrning kan sakna planering för vissa mål. Dessa ingår däremot i Länstrafikens verksamhetsplan och beaktas på tjänstepersonsnivå.</p>	Säkerställa att Trafikförsörjningsprogrammets samtliga mål beaktas i nämndens styrning och planering.
Revisionsfråga	Bedömning: I allt väsentligt	Rekommendationer
Har nämnden säkerställt en tillräcklig uppföljning av verksamhet och ekonomi samt effekter av fattade beslut?	<p>Det finns en etablerad struktur för uppföljning i regionen som nämnden följer.</p> <p>Vi konstaterar däremot att det inte är tydligt hur uppdrag som fastställs i nämndens verksamhetsplan ska återrapporteras till nämnden under året utöver den rapportering som sker i delårsrapporterna. Vi bedömer att rapporteringen skulle stärkas av kompletterande dokumentation för de ärenden som delges nämnden och inte endast genom muntlig information eller presentationer.</p>	<p>Tillse att det finns rutiner för hur uppdrag som fastställs i verksamhetsplanen ska återrapporteras till nämnden, samt säkerställa att återrapporteringen baseras på dokumenterade underlag.</p> <p>Säkerställa att det i beslut om uppdrag till regionledningskontoret framgår när återrapportering till nämnden ska ske.</p>
Revisionsfråga	Bedömning: Nej	Rekommendationer
Finns en dokumenterad analys av risker för att målen inte uppnås?	<p>Måluppfyllelsen för TIM-nämnden har under år 2022 och år 2023 inte varit tillfredsställande. Vår bedömning är att nämnden under åren inte vidtagit några särskilda åtgärder för att öka måluppfyllelsen, förutom för de ekonomiska målen.</p> <p>Vidare är vår bedömning att den riskanalys som gjorts inom ramen för intern kontroll inte är tillräcklig då identifierade risker inte ingår i internkontrollplan och det inte framgår på vilka sätt riskerna har beaktats samt hur de följs upp.</p>	<p>Vid bristande måluppfyllelse säkerställa att orsaker analyseras och förbättringsåtgärder identifieras.</p> <p>Besluta om åtgärder i syfte att öka måluppfyllelsen samt tillse en mer frekvent uppföljning av utvecklingen.</p>

Revisionsfråga	Bedömning: Delvis	Rekommendationer
<p>Har nämnden beslutat om åtgärder som beaktar behovet av att dämpa kostnadsutvecklingen, då kollektivtrafiken identifierats som ett riskområde i regionens budget och verksamhetsplan 2023?</p>	<p>Nämnden har beslutat om ett uppdrag att se över trafikutbudet, vilket syftar till att minska kostnaderna i verksamheterna. Vidare har även Länstrafiken löpande redovisat kostnadsanalyser och beskrivit förslag på hur kostnaderna ska minska.</p> <p>Vi ser positivt på att nämnden vidtagit åtgärder, men bedömer utifrån Länstrafikens ekonomiska resultat och prognos att nämnden bör vidta ytterligare åtgärder.</p>	<p>Säkerställa att beslutade åtgärder är tillräckliga för att nå en ekonomi i balans samt vid behov besluta om ytterligare åtgärder.</p>
Revisionsfråga	Bedömning: Nej	Rekommendationer
<p>Har nämnden vid beslut inkluderat bedömning av hur besluten påverkar målen i Trafikförsörjningsprogrammet och regionens vision och mål för kollektivtrafiken?</p> <p>Har nämnden vidtagit åtgärder för att hantera risker och eventuella målkonflikter?</p>	<p>De bedömningar vi tagit del av bedömer vi inte som tillräckliga för att beakta hur besluten påverkar målen i trafikförsörjningsprogrammet och regionens mål och vision för kollektivtrafiken. Vi bedömer inte att nämnden vidtagit åtgärder föra att hantera risker och eventuella målkonflikter.</p> <p>Vi konstaterar att beslut har fattats som innebär risk för påverkan på de långsiktiga målen för kollektivtrafiken. För att säkerställa att kollektivtrafiken bedrivs i enlighet med trafikförsörjningsprogrammet långsiktiga målsättningar bedömer vi att det är väsentligt att risk- och konsekvensanalyser presenteras när nämnden tar beslut om förändringar i kollektivtrafiken.</p>	<p>Tillse att risk- och konsekvensanalyser genomförs av hur föreslagna beslut och uppdrag påverkar målsättningarna i trafikförsörjningsprogrammet samt regionfullmäktiges mål för kollektivtrafiken.</p>

2 Bakgrund

KPMG har av Region Jönköpings läns revisorer fått i uppdrag att översiktligt granska om Nämnden för trafik, infrastruktur och miljö har en ändamålsenlig styrning, planering och uppföljning av verksamheten. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2023.

Region Jönköpings län är länets regionala kollektivtrafikmyndighet i enlighet med 2 kap. 2 § 4 st lag (2010:1065) om kollektivtrafik. I myndighetens uppdrag ingår att besluta om regionalt trafikförsörjningsprogram och att utveckla den regionala kollektivtrafiken. Myndigheten beslutar om allmän trafikplikt och i uppdraget ingår även att samordna den regionala kollektivtrafiken och sjukresor. Nämnden svarar även för upphandling och avtal om färdtjänst och skoltrafik i de fall kommuner överlåtit uppgiften till myndigheten.

Nämnden för trafik, infrastruktur och miljö företräder Region Jönköpings län som regional kollektivtrafikmyndighet. Nämnden utvecklar, styr och följer upp verksamheten genom sin budget och verksamhetsplan med tillhörande uppföljning och rapportering.

Nämnden ansvarar vidare för att styra och leda kollektivtrafiken i enlighet med Regionalt trafikförsörjningsprogram för Jönköpings län 2021–2035. Målen för kollektivtrafiken anges i programmet indelade i sex övergripande målområden (Marknadsandel, Resandemål, Nåbarhet, Kundnöjdhet/Kvalitet, Tillgänglighet, Miljö/Hållbart samhälle).

Pandemin har i hög grad påverkat kollektivtrafiken med nästan ett halverat antal resande under åren 2020 och 2021 vilket medfört ett betydande budgetunderskott inom Länstrafiken. Region Jönköpings län har erhållit statsbidrag för intäktsbortfall men det har inte täckt hela intäktsbortfallet. Enligt budget 2023 kommer budgetunderskottet bestå under flera år framåt. Med den bakgrunden och med de målsättningar som finns i trafikförsörjningsprogrammet om ett ökat resande, kommer det krävas betydande resursförstärkningar, men också omDispositionering av resurser. Nämnden förutsätts därför att genomföra ett kontinuerligt arbete med effektiviseringar och omfördelningar i den befintliga verksamheten.

Revisorerna har utifrån ovan beskrivna bakgrund bedömt i sin riskanalys att Nämnden för trafik, infrastruktur och miljö styrning, planering och uppföljning behöver granskas. Detta för att säkerställa att nämnden tar sitt ansvar enligt kommunallagen och reglementet samt beslutar om åtgärder som dels ger förutsättningar att nå en ekonomi i balans, dels säkerställer att regionens mål och visioner för kollektivtrafiken kan uppnås.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Syftet med granskningen har varit att bedöma om nämndens styrning, planering och uppföljning av verksamheten är ändamålsenlig. Granskningen avser besvara följande revisionsfrågor:

- Har nämnden säkerställt en tillräcklig styrning och planering av verksamheten med utgångspunkt i regionens vision, mål, budget och uppdrag?
- Har nämnden säkerställt en tillräcklig styrning och planering av verksamheten med utgångspunkt i Regionalt trafikförsörjningsprogram 2021–2035?

2023-12-13

- Finns en dokumenterad analys av risker för att målen inte uppnås?
- Har nämnden vidtagit åtgärder för att hantera risker och eventuella målkonflikter?
- Har nämnden beslutat om åtgärder som beaktar behovet av att dämpa kostnadsutvecklingen, då kollektivtrafiken identifierats som ett riskområde i regionens budget och verksamhetsplan 2023?
- Har nämnden vid beslut inkluderat bedömning av hur besluten påverkar målen i Trafikförsörjningsprogrammet och regionens vision och mål för kollektivtrafiken?
- Har nämnden säkerställt en tillräcklig uppföljning av verksamhet och ekonomi samt effekter av fattade beslut?

Granskningen omfattar nämndens planering för 2023 samt uppföljning för 2022 och 2023.

2.2 Revisionskriterier

Granskningen utgår från nedanstående revisionskriterier:

- Kommunallagen 6 kap. 6 §
- Lag (2010:1065) om kollektivtrafik
- Trafikförsörjningsprogram för Jönköpings Län 2021–2035
- Tillämpbara interna regelverk, policys och beslut

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier och intervjuer/avstämningar med berörda tjänstepersoner och förtroendevalda.

Samtliga intervjupersoner har beretts möjlighet att sakgranska rapportens innehåll.

3 Resultat av granskningen

3.1 Organisation och ansvarsfördelning

Enligt *Beslutad arbetsordning för reglemente för Nämnden för trafik, infrastruktur och miljö*¹ framgår att nämnden ansvarar för regionala utvecklingsfrågor inom trafik, kommunikationer, infrastruktur och miljö. Nämnden för trafik, infrastruktur och miljö (vidare TIM-nämnden) fullgör regionens uppgifter som kollektivtrafikmyndighet enligt lagen (2010:1065) om kollektivtrafik, lagen (1997:736) om färdtjänst och lagen (1997:735) om riksfärdtjänst. Nämnden ansvarar för regionens trafikplanering och har till uppgift att ta fram förslag till regionala trafikförsörjningsprogram och länstransportplan. Ansvaret omfattar även sjukresor inom och utanför länet.

Region Jönköpings läns förvaltningsorganisation består av en förvaltning som är underställd regionstyrelsen och leds av regiondirektören. Inom förvaltningen ansvarar Jönköpings Länstrafik (vidare Länstrafiken) för kollektivtrafiken, vilket omfattar buss- och tågtrafik samt serviceresor med färdtjänst, sjukresor och närtrafik. Inom Länstrafiken arbetar enligt lämnade uppgifter i granskningen cirka 110 anställda.

3.2 Styrande dokument

I avsnitten nedan beskrivs de styrande dokument som på olika sätt styr och påverkar kollektivtrafiken i Region Jönköpings län.

3.2.1 Regional utvecklingsstrategi

Regionfullmäktige har i en *Regional utvecklingsstrategi för Jönköpings län 2020–2035* fastställt en vision för regionen till och med år 2035. Visionen är att Jönköpings län är *Sveriges mest hållbara, attraktiva och tillgängliga region*. I den regionala utvecklingsstrategin fastställs ett antal mål som ska leda till att visionen uppnås:

- **En hållbar region:** År 2035 är Jönköpings län ett hållbart län.
- **En attraktiv region:** År 2035 är Jönköpings län den bästa platsen att besöka, växa upp, bo, leva, verka, åldras på och flytta till för alla.
- **En tillgänglig region:** År 2035 skapar tillgänglighet utvecklingskraft i Jönköpings län.
- **En smart region:** År 2035 är Jönköpings län en långsiktigt hållbar och innovativ tillväxtregion.
- **En kompetent region:** År 2035 säkerställs matchningen på arbetsmarknaden i Jönköpings län genom det livslånga lärandet.
- **En global region:** År 2035 är Jönköpings län ett internationellt konkurrenskraftigt län.

---

¹ Regionfullmäktige, 2021-08-31

För varje målområde beskrivs olika delstrategier som ska genomsyra regionens arbete. En av delstrategierna för målet ”En tillgänglig region” har en direkt anknytning till kollektivtrafiken och lyder:

”Säkerställa att kollektivtrafiken bidrar till en hållbar utveckling, arbetsmarknadsförstoring och länsinvånarnas resor till arbete, studier, fritidsaktiviteter och kultur.”

Utvecklingen ska enligt den regionala utvecklingsstrategin leda till att infrastrukturen, transporter och kollektivtrafiken år 2035 stödjer ett fossiloberoende och multimodalt resande.

3.2.2 Regionalt trafikförsörjningsprogram för Jönköpings län år 2021–2035

Av lagen (2010:1065) om kollektivtrafik framgår att kollektivtrafikmyndigheter ansvarar för att ta fram ett regionalt trafikförsörjningsprogram. Regionfullmäktige fastställde i juni år 2021 ett *Regionalt trafikförsörjningsprogram 2021–2035 för Jönköpings län*². Det regionala trafikförsörjningsprogrammet beskriver kollektivtrafikens inriktning och mål för år 2035, och uppges även ha en utblick mot år 2050.

Totalt fastställs sex mål för utvecklingen av kollektivtrafiken i Jönköpings län fram till år 2035:

- **Marknadsandel:** Andelen kollektivtrafik av det totala antalet motoriserade transporter ska vara 25 procent.
- **Antal resor:** 78 procents resandeökning jämfört med 2018 till sammanlagt 40 miljoner resor.
- **Kundnöjdhet/kvalitet:** Nöjda eller mycket nöjda länsbor (allmän trafik) - 60 procent och nöjda eller mycket nöjda resenärer (allmän trafik) - 70 procent
- **Tillgänglighet för resenärer med funktionsnedsättningar:** Fler ska kunna resa med allmän kollektivtrafik genom tillgänglighetshöjande åtgärder vid hållplatser och andra bytespunkter. Fler linjer ska kunna betraktas som fullt tillgängliga och redovisas i kommande TFP.
- **Nåbarhet:** Av länets befolkning har 84 % procent av befolkningen närmre än en kilometer till en hållplats eller station i kollektivtrafiksystemet med en turtäthet på minst 8 – 12 turer varje vardag (2017 års siffror SCB). Målet är att kunna hålla nåbarheten kring 85 %.
- **Miljö och hållbart samhälle:** All allmän kollektivtrafik drivs med förnybara drivmedel. År 2018 var denna andel 82 %. Busstrafiken körs helt med förnyelsebart drivmedel från år 2021.

För varje mål fastställs strategier som ska tillämpas för att nå målen. Vidare anges olika framgångsfaktorer som krävs för att uppnå målsättningarna. För att nå de fastställda målsättningarna och för att kunna bedriva trafikutvecklingen framgår det i trafikförsörjningsprogrammet att 35 Mkr behöver tillskjutas kollektivtrafiken årligen för

² Regionfullmäktige, 2021-06-22, §39

att täcka den årliga driftkostnadsökningen. Summan är en genomsnittlig bedömning av trafikutvecklingens ekonomiska konsekvenser över tid.

I trafikförsörjningsprogrammet anges vidare att det i det ordinarie budget- och bokslutsarbetet ska utarbetas årliga verksamhetsplaner som har sin utgångspunkt i programmet. De långsiktiga målsättningarna ska även utgöra utgångspunkten för de årliga målen i fullmäktiges budget. Det fastställs vidare att fyraåriga handlingsplaner årligen ska tas fram och beskriva hur regionen ska arbeta med målen som fastställs i programmet.

I trafikförsörjningsprogrammet framgår att en revidering av dokumentet föreslås ske år 2024 och år 2028, dvs. en gång per mandatperiod fram till år 2035. Enligt lämnade uppgifter i granskningen ska det gällande regionala trafikförsörjningsprogrammet revideras under år 2024. I intervjuer framkommer att revideringen ska ta hänsyn till förändrade resvanor och ytterligare förändringar som tillkommit efter pandemin.

3.2.3 Budget med flerårsplan

Regionfullmäktige har fastställt *Budget med verksamhetsplan 2023 med flerårsplan 2024–2025* för åren 2023–2025. Budgeten ska enligt dokumentet förverkliga Region Jönköpings läns vision *"För ett bra liv i en attraktiv region"*.

I budgeten fastställs olika regiongemensamma strategiska mål och framgångsfaktorer utifrån perspektiven "Medborgare och kund", "Process och produktion", "Lärande och förnyelse", "Medarbetare" samt "Ekonomi". Vidare fastställs särskilda framgångsfaktorer för regionens olika verksamhetsområden/uppdrag, dvs. för Folkhälsa och sjukvård och Regional utveckling, där Länstrafiken ingår. För Länstrafiken fastställs följande mål och systemmätetal för år 2023:

Strategiskt mål	Framgångsfaktorer	Systemmätetal	Målvärde
Bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras	Nöjda kunder och intressenter	Andel nöjda index (NKI) (kollektivbarometern): Allmän kollektivtrafik - Alla länsbor - Resenärer Serviceresor	Andel nöjda index (NKI) (kollektivbarometern): Allmän kollektivtrafik: - Alla länsbor: 55% -Resenärer: 65% Serviceresor: 85%
Enklare vardag för invånare och medarbetare	Ändamålsenliga, resurseffektiva och hållbara processer	Antal resor, allmän kollektivtrafik – miljoner Andel förnybara drivmedel i dieseltåg	Antal resor, allmän kollektivtrafik – miljoner: 22,6 Andel förnybara drivmedel i dieseltåg: 20%
God och hållbar hushållning	Kostnadseffektiv verksamhet	Ekonomi i balans TIM-nämnd	Inte överstiga budget

Vidare har fullmäktige fastställt nio uppdrag till Länstrafiken inom respektive målområde som verksamheten ska arbeta med under året.

I budgeten fastställs att nämnder, regionstyrelsen och ledningsgrupper ska erhålla månadsuppföljning av de systemmätetal som framgår i den fastställda budgeten och flerårsplanen. Vidare ska uppföljning av de fastställda målen och mätetalen göras per sista april (delårsrapport 1), per sista augusti (delårsrapport 2) och i samband med årsredovisningen.

3.2.4 Regional transportplan

Regionfullmäktige har fastställt en *Regional transportplan för Jönköpings län 2022–2023*³ som beskriver strategier, behov, konsekvensbeskrivningar och planen för länets utveckling av transportinfrastruktur. Av planen framgår att målsättningarna i den regionala utvecklingsstrategin och trafikförsörjningsprogrammet fungerar som underlag för transportplanen.

Den regionala transportplanen beskriver bland annat länets kollektivtrafik samt vilka behov och utmaningar som föreligger. I den beslutade planen identifierats ett antal kollektivtrafikåtgärder som behöver genomföras för att stärka och förbättra länets kollektivtrafik. Utgångspunkten för åtgärderna är de mål som anges i det regionala trafikförsörjningsprogrammet. Prioriteringsgrunderna som anges för åtgärderna är följande:

- **Framkomlighetsåtgärder för att minska restid:** Åtgärder av identifierade brister för att nå målsättningar för restidskvoter för busstrafik i utpekade storregionala stråk i Regionens Trafikförsörjningsprogram.
- **Åtgärder som främjar kombinationsresor:** Tillskapande eller uppgradering av noder med hög potential för kombinationsresor.
- **Åtgärder som har bäring på tydliga kommunala strategier:** Åtgärder som kopplar mot tydliga strategier gällande kollektivtrafik i översiktsplaner, trafikstrategier eller motsvarande ska prioriteras.
- **Anpassningar för ökad tillgänglighet och trafiksäkerhet:** Åtgärder som syftar till att uppfylla nationella krav gällande hållplatserns tillgänglighet och trafiksäkerhet. Prioriterade åtgärder inom åtgärdsområdet.

Åtgärderna ska dels finansieras av medel från statlig medfinansiering, vilket enligt transportplanen ska användas för att medfinansiera kommunala investeringar i infrastruktur för kollektivtrafik. Vidare ska medel för kollektivtrafikåtgärder längs regionala statliga vägar bland annat användas till anpassningar av befintliga hållplatser och bytespunkter, samt till att anlägga nya hållplatser eller bytespunkter för kollektivtrafik längs järnvägar och det statliga vägnätet i den mån det finns behov.

---

³ Regionfullmäktige, 2022-08-30

3.3 Nämndens styrning och planering av verksamheten

3.3.1 Verksamhetsplan för Nämnden för trafik, infrastruktur och miljö år 2023

TIM-nämnden har fastställt en *Verksamhetsplan för år 2023*⁴ som anger mål, uppdrag och mätetal för nämndens verksamhetsområden år 2023. Enligt lämnade uppgifter i granskningen är år 2023 det första året då nämnderna i regionen fastställer egna verksamhetsplaner, samt egna verksamhetsberättelser. Tidigare har det enbart funnits en regiongemensam verksamhetsplan för styrelsen och samtliga nämnder, vilken sedan har följts upp i regionens årsredovisning. Därutöver har det på verksamhetsnivå funnits verksamhetsplaner samt verksamhetsberättelser för de olika verksamheterna i regionens förvaltningsorganisation.

Av nämndens verksamhetsplan för år 2023 framgår att verksamhetsidéen för Region Jönköpings läns kollektivtrafik är att:

”Kollektivtrafiken ska ses som ”Det naturliga resvalet” och bedrivs med omtanke om kunderna samt erbjuda prisvärda, enkla och säkra resor”.

I verksamhetsplanen återfinns samtliga mål, mätetal och uppdrag som fullmäktige fastställt i *Budget med verksamhetsplan 2023 med flerårsplan 2024–2025* för Länstrafiken. Därutöver har nämnden fastställt kompletterande uppdrag som Länstrafiken ska arbeta med under året. För varje uppdrag finns en beskrivning av vad uppdraget innebär, se *Bilaga 1*.

I nämndens verksamhetsplan för år 2023 beskrivs de budgetutökningar som nämnden beslutat om i jämförelse mot budgeten för år 2022. Nämnden har inför år 2023 tillskjutit +35 Mkr till Länstrafiken i enlighet med trafikförsörjningsprogrammet.

3.3.2 Verksamhetsplan för Länstrafiken år 2023

Länstrafiken har upprättat en separat *Verksamhetsplan för år 2023*⁵ med utgångspunkt i nämndens övergripande verksamhetsplan. I verksamhetsplanen har Länstrafiken kompletterat fullmäktiges mätetal för de olika målen med egna verksamhetsspecifika mätetal. Länstrafiken har även angett ett antal aktiviteter kopplat till respektive mål och uppdrag som givits i budgeten och nämndens verksamhetsplan.

I verksamhetsplanen anges att en stor del av Länstrafikens arbete under år 2023 fokuseras på att öka resandet och anpassningar till nuvarande resvanor, t.ex. utifrån att hemarbete har ökat bland invånarna. Kollektivtrafiken uppges även behöva anpassas till det högre kostnadsläget som finns i samhället idag. Vidare framgår att kundnöjdheten och leveransen behöver förbättras för att kunna öka resandet och marknadsandelen.

Länstrafiken har i sin verksamhetsplan för både år 2022 och 2023 fokuserat på att förbättra tre specifika områden: Trygghet, Restid och Lyhörddhet. Arbetet med fokusområdena ska syfta till att öka nöjdheten. För år 2023 har Länstrafiken fastställt

---

⁵ Fastställd av trafikdirektör, Dnr RJL2022/74

”Genomföra aktiviteter för att förbättra Trygghet inom Serviceresor” samt ”Identifiera aktiviteter för att förbättra Trygghet, Restid och Lyhörddhet” som aktiviteter för året.

3.3.3 Styrning och planering utifrån regionalt trafikförsörjningsprogram

Som tidigare angivits i rapporten ska målsättningarna i den regionövergripande budgeten utgå ifrån det regionala trafikförsörjningsprogrammet. I fullmäktiges samt nämndens mål och uppdrag för Länstrafiken återspeglas delar av trafikförsörjningsprogrammets målsättningar, till exempel gällande kundnöjdhet och antalet resor, vilka är fastställda måttetal för verksamheten för år 2023. Samtliga målsättningar framgår dock inte på ett tydligt sätt i nämndens verksamhetsplan. Samtliga mål ingår däremot i Länstrafikens verksamhetsplan.

I Trafikförsörjningsprogrammet har sex områden inom kollektivtrafiken i Jönköpings län pekats ut. Målsättningarna kring varje område har satts upp med sikte på år 2035. Programmet anger att handlingsplaner ska tas fram med beskrivningar av hur verksamheten ska arbeta med programmets målsättningar. Handlingsplanen är uppdelad i tre tidsfönster, år 2022–2025, år 2026–2030 samt år 2031–2035. Vi har i granskningen tagit del av handlingsplan 2022–2025. Enligt uppgift har nuvarande handlingsplan inte presenterats för nämnden.

Därtill framgår det i regionens *Budget med verksamhetsplan för år 2022* ett uppdrag om att Länstrafiken efter beslut om nytt trafikförsörjningsprogram skulle utarbeta plan och redovisa delmål för perioden 2021–2024. Uppdraget följdes dock inte upp i årsredovisningen år 2022.

3.3.4 Bedömning

Vi bedömer att nämnden i allt väsentligt har säkerställt en tillräcklig styrning och planering av verksamheten med utgångspunkt i regionens vision, mål, budget och uppdrag. Vi bedömer att nämnden delvis har säkerställt en tillräcklig styrning och planering med utgångspunkt i regionalt trafikförsörjningsprogram 2021–2035.

Vi konstaterar att nämnden för år 2023 har antagit en verksamhetsplan som anger de mål och uppdrag som Länstrafiken ska arbeta med under innevarande år. Målen och uppdragen har direkt hämtats från fullmäktiges målsättningar i *Budget med verksamhetsplan 2023 med flerårsplan 2024–2025* för Länstrafiken. I nämndens verksamhetsplan ingår inte samtliga programmets mål och vi ser därigenom att det finns risk att nämndens styrning kan sakna planering för vissa mål. Dessa ingår däremot i Länstrafikens verksamhetsplan och beaktas på tjänstepersonsnivå. Vi ser därigenom behov av att utveckla nämndens planering utifrån trafikförsörjningsprogrammet för att säkerställa att de långsiktiga målen i trafikförsörjningsprogrammet uppnås och att utvecklingen följs upp över tid.

I enlighet med reglering i Trafikförsörjningsprogrammet har Länstrafiken upprättat handlingsplan som beskriver strategier och framgångsfaktorer för att Länstrafiken ska nå de långsiktiga målsättningarna som beslutats i programmet. Uppgift i granskningen är dock att handlingsplanen inte presenterats för nuvarande ledamöter i TIM-nämnden.

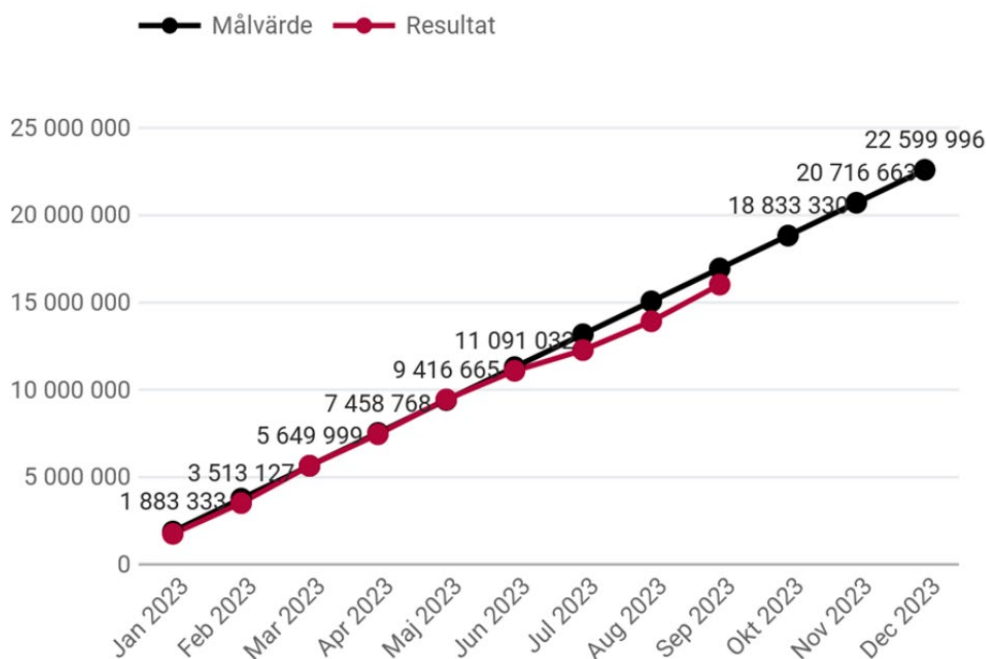
3.4 Nämndens uppföljning och kontroll

3.4.1 Uppföljning av verksamhet och ekonomi

Nämnden följer upp verksamheten genom månadsrapporter, delårsrapporter och i samband med årsredovisning/verksamhetsberättelse. Som nämnts tidigare i rapporten har nämnden under tidigare år inte fastställt en egen verksamhetsplan, dock har verksamhetsområdenas verksamhetsplaner följts upp i verksamhetsberättelser som sedan behandlats av nämnden.

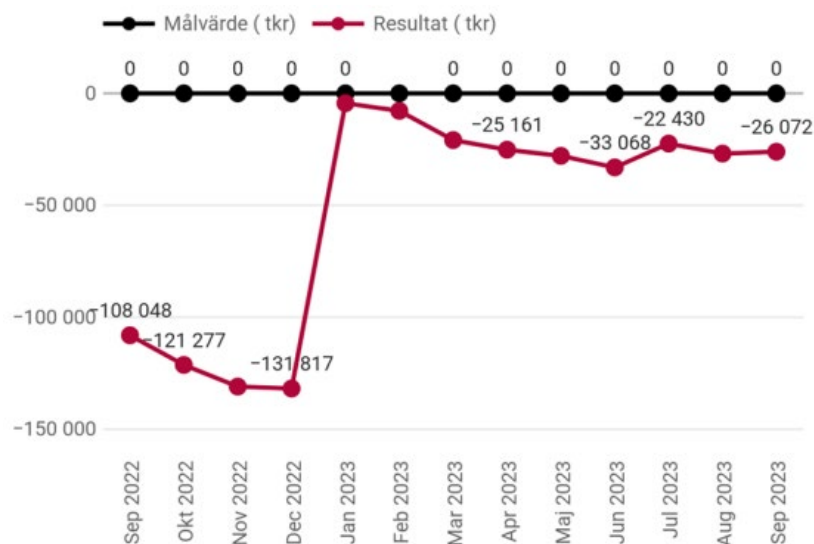
I månadsrapporterna som nämnden erhåller vid varje sammanträde följs två av de fastställda systemmätetalen för Länstrafiken upp: "Antal resor" samt "Ekonomi i balans". För målen redovisas utfallet över tid och en analys av resultatet. I diagrammen⁶ nedan redovisas utfallet för mätetalen över tid.

Diagram 1: Resultat och målvärde för mätetalet "Antal resor" under jan 2023-sept 2023

⁶ Hämtade från månadsrapport som nämnden erhöll 2023-11-14

Diagram 2: Resultat och målvärde för mätetalet "Ekonomi i balans"⁷ under sept 2022-sept 2023

Vid delårsrapporterna per sista april, per sista augusti och verksamhetsberättelsen vid slutet av året följs samtliga mål och mätetal som fastställts för Länstrafiken upp. I uppföljningen redovisas utfallen för mätetalen samt en tillhörande analys av resultatet. Länstrafikens ekonomi följs upp genom mätetalet "Ekonomi i balans" som fastställts för det strategiska målet "God och hållbar hushållning" (se avsnitt 3.2.3).

Nämnden har som tidigare nämnts fastställt ett antal uppdrag som Länstrafiken ska genomföra i sin verksamhetsplan för år 2023, se *Bilaga 1*. Uppdragen följs dels upp i delårsrapporterna som redovisas till nämnden under året, dels löpande under året till nämnden. I intervjuer uppges att dessa uppdrag vanligtvis återredovisas till nämnden genom en muntlig dragning med stöd av bildspel.

Det har framförts att det inte är helt klargjort *hur* Länstrafiken ska återrapportera uppdragen till nämnden. Hittills under år 2023 har uppdrag om att se över trafikutbudet, uppdrag om att se över biljettsortiment och prissättning samt uppdraget om prisvärt studentkort inom kollektivtrafiken återrapporterats till nämnden utöver rapporteringen i delårsrapporterna.

⁷ Resultat avser hela nämnden

3.4.2 Intern kontroll

Utöver ovan beskriva uppföljningstillfällen sker uppföljning och kontroll av Länstrafiken via TIM-nämndens internkontrollplan. Nämnden har fastställt en internkontrollplan för år 2023, vilken innehåller tre kontrollmoment under året:

- Utbetalningar trafikföretag
- Personalbrist hos trafikföretagen vilket orsakar leveransproblem
- Uppföljning av tidigare genomförda kontrollmoment

Kontrollerna har fastställts utifrån risk- och väsentlighetsanalyser, resultatet från tidigare kontroller samt diskussioner inom verksamhetsområdena. Slutredovisning och sammanfattning ska enligt internkontrollplanen återrapporteras till nämnden i februari 2024.

3.4.3 Bedömning

Vi bedömer att nämnden i allt väsentligt har säkerställt en tillräcklig uppföljning av verksamhet och ekonomi.

Det finns en etablerad struktur för uppföljning i regionen som nämnden följer. Det innebär att nämnden följer upp verksamheten och ekonomin i månadsrapporter avseende det ekonomiska resultatet samt uppgift om antalet resor. Övriga målsättningar och ekonomin följs upp vid delårsrapporter och årsredovisning. Vidare följs och kontrolleras Länstrafikens verksamhet årligen genom nämndens internkontrollplan.

Vi konstaterar att däremot att det inte är tydligt hur uppdrag som fastställs i nämndens verksamhetsplan ska återrapporteras till nämnden under året utöver den rapportering som sker i delårsrapporterna. Uppdrag återredovisas enligt uppgift löpande men vi bedömer att rapporteringen skulle stärkas av kompletterande dokumentation för de ärenden som delges nämnden och inte endast genom muntlig information eller presentationer. Vi noterar även att det i nämndens beslut om uppdrag eller dylikt inte alltid framgår när återredovisning till nämnden bör ske. För att säkerställa tillräcklig uppföljning och kontroll av fattade beslut eller uppdrag bedömer vi att det är väsentligt att uppdragen tidsätts.

3.5 Vidtagna åtgärder vid bristande måluppfyllelse och budgetavvikelser

I avsnitten nedan görs en redogörelse av hur TIM-nämnden har hanterat uppföljning av verksamhet och ekonomi under år 2022 och 2023 utifrån genomgång av nämndens protokoll.

3.5.1 Uppföljning och åtgärder för att öka måluppfyllelsen

Delårsrapport per sista april 2022

Vid sammanträdet i maj år 2022 behandlade TIM-nämnden delårsrapport 1 för år 2022 för nämndens verksamhetsområden. Måluppfyllelsen för fullmäktiges mätetal för Länstrafiken var vid delårsrapporten per sista april 2022 följande:

	2022-04-30	Andel
Antal mätetal som är uppfyllda	3	21 %
Antal mätetal som är delvis uppfyllda	5	36 %
Antal mätetal som inte är uppfyllda	6	43 %

De sex mål⁸ som inte uppnåddes vid delårsrapport 1 år 2022 var följande mål:

- Antal påstigande/mil
- Personalhälsa – sjukfrånvaro
- Ekonomi i balans
- Prognos
- Kostnad per resenär – km (serviceresor)
- Skattesubventionsgrad - allmän trafik

Nämnden beslutade att godkänna delårsrapporten, men med ett antal noteringar och ett uppdrag till regionledningskontoret. I beslutet noteras att nämnden har ett pågående arbete för att öka måluppfyllelsen. I beslutet specificeras inte vad för arbete som pågår för att öka måluppfyllelsen. Verksamheten beskrevs därtill fortfarande vara påverkad av Coronapandemin, vilket påverkat måluppfyllelsen under början av år 2022.

Utifrån den ekonomiska prognosen som redovisades i delårsrapporten gav nämnden regionledningskontoret i uppdrag att se över trafikutbudet (se avsnitt 3.5.2).

⁸ Mätetalen gällde för år 2022

Delårsrapport 2 per sista augusti 2022

Nämnden behandlade delårsrapport 2 per sista augusti 2022 vid sammanträdet i oktober 2022. Måluppfyllelsen för fullmäktiges mätetal för Länstrafiken var vid delårsrapporten per sista augusti 2022 följande:

	2022-08-31	Andel
Antal mätetal som är uppfyllda	2	14 %
Antal mätetal som är delvis uppfyllda	5	36 %
Antal mätetal som inte är uppfyllda	7	50 %

De sju mål⁹ som inte uppnåddes vid delårsrapporten var följande:

- Andel nöjda NKI – allmän trafik – alla länsbor
- Antal påstigande/mil
- Personalhälsa – sjukfrånvaro
- Ekonomi i balans
- Prognos
- Kostnad per resenär – km (serviceresor)
- Skattesubventionsgrad - allmän trafik

Nämnden beslutade vid sammanträdet att godkänna delårsrapporten tillsammans med en bilagd skrivelse. Skrivelsen riktades till regionstyrelsen och beskrev orsakerna till underskottet, samt en handlingsplan för att nå en ekonomi i balans (se avsnitt 3.5.2).

Verksamhetsberättelse för Länstrafiken 2022

I Länstrafikens verksamhetsberättelse för år 2022 följs fastställda mätetal upp för verksamheten. Måluppfyllelsen för mätetalen var vid årets slut följande:

	2022-12-31	Andel
Antal mätetal som är uppfyllda	3	19 %
Antal mätetal som är delvis uppfyllda	7	44 %
Antal mätetal som inte är uppfyllda	6	37 %

⁹ Mätetalen gällde för år 2022

2023-12-13

De sex mål¹⁰ som inte uppnåddes vid delårsrapporten var följande:

- Antal påstigande/mil
- Ekonomi i balans
- Personalomsättning (andel externa avgångar exkl. pension)
- Skattesubventionsgrad - allmän trafik
- Andel medarbetarsamtal
- Personalhälsa – sjukfrånvaro

Nämnden behandlade verksamhetsberättelsen vid sammanträdet i februari år 2022. Nämndens beslut var att godkänna verksamhetsberättelsen.

Delårsrapport 1 per sista april 2023

Nämnden behandlade delårsrapport 1 för TIM-nämnden år 2023 vid sammanträdet i maj 2023. Måluppfyllelsen för fullmäktiges fastställda mätetal för Länstrafiken var vid delårsrapporten per sista april 2023 följande:

	2023-04-30	Andel
Antal mätetal som är uppfyllda	0	0 %
Antal mätetal som är delvis uppfyllda	4	67 %
Antal mätetal som inte är uppfyllda	2	33 %

De två mål som ej uppnåddes vid delårsrapporten var:

- Ekonomi i balans
- Prognos

Nämnden beslutade vid sammanträdet att godkänna delårsrapporten, dock med ett medskick från samverkan Region Jönköpings län där det anges att nämnden har ett pågående arbete med att nå måluppfyllelse och följer måluppfyllelsen löpande i månadsrapporter.

¹⁰ Mätetalen gällde för år 2022

Delårsrapport 2 per sista augusti 2023

Delårsrapport 2 för TIM-nämnden år 2023 behandlades av nämnden vid sammanträdet i oktober. Måluppfyllelsen för fullmäktiges mätetal för Länstrafiken var vid delårsrapporten per sista augusti följande:

	2023-08-31	Andel
Antal mätetal som är uppfyllda	0	0 %
Antal mätetal som är delvis uppfyllda	4	67 %
Antal mätetal som inte är uppfyllda	2	33 %

De två mål som ej uppnådes vid delårsrapporten var:

- Ekonomi i balans
- Prognos

Vid sammanträdet beslutade nämnden att godkänna delårsrapporten 2 för år 2023.

Riskbedömning vid bristande måluppfyllelse

Under år 2022 och 2023 har det enligt uppgift inte genomförts någon dokumenterad analys av riskerna av att fastställda mål inte uppnås. I handlingsplanen tillhörande trafikförsörjningsprogrammet beskrivs att vissa åtgärder för att balansera ökade kostnader har gjorts för att minska det ekonomiska underskottet i verksamheten. Åtgärderna beskrivs sannolikt att påverka den ökning av kunder inom kollektivtrafiken som noterats efter pandemirestriktionerna avslutats. Detta uppges leda till en utmaning för att nå vissa av de uppsatta målen.

Inom ramen för Länstrafikens arbete med intern kontroll har ett antal risker inkluderats i riskanalysen för år 2023, vilka går att koppla till olika målområden, exempelvis:

- Nerdragningar pga. ökade kostnader/minskade intäkter
- Ej optimal trafikplanering
- Kunskap om ny teknik, nya system (t.ex. biljettförsäljning)

Riskerna har dock inte inkluderats som kontrollmoment i nämndens internkontrollplan för år 2023. Det framgår inte av dokumentet hur dessa ska beaktas genom åtgärder för att minska risk eller hur riskerna ska följas upp i syfte att säkerställa att de inte leder till bristande måluppfyllelse som konsekvens.

3.5.2 Uppföljning och åtgärder för att dämpa kostnadsutvecklingen

Den ekonomiska prognosen för Länstrafiken var vid delårsbokslutet i april 2022 ett underskott om ca -90,6 Mkr. Nämnden beslutade efter behandlingen av delårsrapport 1 år 2022 att ge regionledningskontoret uppdraget att se över trafikutbudet med anledning av den ekonomiska prognosen för Länstrafiken. Uppdraget har därefter återredovisas till nämnden vid flera tillfällen; september 2022, december 2022, januari 2023, februari 2023, mars 2023, maj 2023 och juni 2023.

I delårsrapport 2 år 2022 prognostiserade Länstrafiken ett underskott mot budget på -130 Mkr. Som tidigare nämnts beslutade nämnden vid sammanträdet i oktober 2022 att i en skrivelse till regionstyrelsen beskriva orsakerna till underskottet, samt beskriva en handlingsplan för att nå en ekonomi i balans. Nämnden angav även i skrivelsen att Länstrafiken behövde kompenseras för de ökade kostnaderna av drivmedel. Några av de åtgärder som föreslogs var att:

- Ta bort rabatten på förköpta enkelbiljetter, vilket skulle ge en intäktsökning på ca 15 mnkr.
- Inte starta upp nya projekt eller genomföra uppdrag som ökar kostnaderna.
- Använda tillskottet enligt TFP under år 2023.

I december 2022 informerade trafikdirektören TIM-nämnden om att Länstrafiken agerar för att uppnå en budget i balans. Det angavs också att Länstrafiken, efter förändringar i trafikutbud, kommer nå en ekonomi i balans i slutet av 2023 (förutsatt att drivmedelspriserna håller sig på samma nivå). Ärendet var ett informationsärende och vilka förändringar som skulle genomföras i trafikutbudet framgår inte av protokollet.

I Länstrafikens verksamhetsplan för år 2023 ingår en aktivitet om att upprätta en handlingsplan för ekonomi i balans om verksamheten redovisar underskott i samband med uppföljningarna under året. I februari 2023 informerade trafikdirektören inom ramen för uppdraget om förändringar i utbudet av regionbusstrafik samt stadsbusstrafik för att nå en ekonomi i balans. Vid sammanträdet presenterades även förslag till åtgärder. Det finns inget underlag till informationen som framgår av protokollet. Intervjuade anger dock att det finns dokumenterade underlag, dels en excel-sammanställning med de turer som utreds tillsammans med uppgift hur förändringar skulle leda till en påverkan på kunder och intäkter. Dels i form av bildspel som presentation för nämnden utgått från.

I mars 2023 informerade trafikdirektören nämnden om neddragningar. Enligt lämnade uppgifter i granskningen skulle neddragningen av trafikutbudet resultera i 40 Mkr i besparingar.

Vid sammanträdet i maj 2023 godkände nämnden delårsrapport 1 för 2023. I beslutet framgår ett medskick om att det krävs ett fortsatt aktivt arbete med att dämpa kostnadsökningarna i verksamheten. Vidare skickade nämnden även med ett "medskick till tjänstemännen" där det framgick att återredovisning av handlingsplan gällande det ekonomiska underskottet bör lämnas inom snar framtid.

Det ekonomiska resultatet för perioden januari-april 2023 var för Länstrafiken en budgetavvikelse på -23 Mkr. Prognosen för helåret var en budgetavvikelse på -70 Mkr.

2023-12-13

Anledningen till underskottet beskrevs vara att biljettintäkterna inte nådde nivåerna som är fastställda i budgeten, samtidigt som kostnadsläget var på fortsatt hög nivå. Vidare har även kostnaderna för serviceresor ökat, delvis pga. nya avtal.

I delårsrapporten beskrivs att neddragningarna av trafikutbudet som genomförts på uppdrag av nämnden kommer att ha effekt fr.o.m. sommaren år 2023, samt att underskottet och regelverket inom serviceresor bör diskuteras i budgetprocessen 2024 för att reducera kostnaderna. Vidare anges att Länstrafiken aktivt måste arbeta med att öka resandet för att öka intäkterna.

Vid delårsbokslutet per sista augusti 2023 var Länstrafikens ekonomiska resultat ca -26,3 Mkr, där serviceresor stod för den största avvikelser på -26 Mkr. Underskottet för serviceresor beskrevs bero på ökade kostnader för färdtjänst och sjukresor till följd av ökat resande och högre kostnader. Det uppges även ha funnits överkapacitet i ett antal fordon under sommaren. Prognosen för helåret var ett underskott på -52,4 Mkr. Enligt Länstrafikens delårsrapport per sista augusti år 2023 har neddragningarna i utbudet under sommaren och ytterligare under hösten haft positiva effekter på kostnadssidan inom busstrafiken, dock prognostiseras ett totalt underskott för Länstrafiken till följd av andra kostnadsökningar och fortsatt underskott på intäktssidan.

Nämnden informerades vid sammanträdet i september 2023 om vad serviceresor och färdtjänst innebär, samt vad de ökade kostnaderna härleds till. Vid sammanträdet tackade nämnden för informationen. Enligt uppgift är ett av uppdragen i budgeten för år 2024 att se över serviceresor och färdtjänst. I intervjuer framförs även att 10 Mkr kommer att tillskjutas i budgeten år 2024, dock framförs att tillskottet inte kommer täcka de ökade kostnaderna.

Beaktande av målkonflikter vid beslut som riskerar att påverka de långsiktiga målsättningarna för kollektivtrafiken

Som vi beskrivit ovan så har ett antal beslut fattats under året i syfte att dämpa kostnadsutvecklingen. Vi har i granskningen efterfrågat om det finns beslutsunderlag med analyser eller bedömning av hur förändringar riskerar att påverka måluppfyllelsen för de långsiktiga målen i trafikförsörjningsprogrammet eller mål som regionfullmäktige beslutat.

Intervjuade har hänvisat till det underlag som vi beskrivit ovan där förändring i trafikutbud inkluderat bedömning om påverkan på kunder och intäkter. I sammanställningen framgår obefintlig, liten eller viss påverkan. Underlaget saknar ställningstagande om vilket eller vilka av alternativen som uppfattas ge minst negativ påverkan på de långsiktiga målen. Vi har i granskningen inte fått presenterat några ytterligare underlag för övriga beslut som fattats. I de bildspel vi erhållit saknas konsekvensbeskrivningar för de förslag som verksamheten arbetat fram kopplat till målen men det lyfts i övrigt vissa konflikter i förhållande till avsiktsförklaringar med kommuner samt utifrån avtal med trafikföretagen, där större förändringar har en viss fördröjning innan de kan genomföras.

3.5.3 Bedömning

Vi bedömer att nämnden inte har vidtagit åtgärder för att hantera risker för att målen inte uppnås.

Utifrån vår granskning av delårsbokslut och verksamhetsberättelse för Länstrafiken konstaterar vi att måluppfyllelsen för TIM-nämnden under år 2022 och år 2023 inte varit tillfredsställande. Vi noterar att nämnden under år 2022 och 2023 inte vidtagit några särskilda åtgärder för att öka måluppfyllelsen för fullmäktiges fastställda mål, förutom för de ekonomiska målen, vilket vi anser är en brist.

Vi bedömer att den riskanalys som gjorts inom ramen för intern kontroll inte varit tillräcklig då risker inte inkluderats i internkontrollplan och tillhörande uppföljning och vi inte på andra sätt har sett konkreta åtgärdsplaner eller analyser för att öka måluppfyllelsen. Utifrån att delårsrapporterna visar på en bristande måluppfyllelse bedömer vi att det finns behov av att nämnden följer upp samtliga mätetal mer frekvent och att erforderliga åtgärder beslutas.

Vi bedömer att nämnden delvis beslutat om åtgärder som beaktar behovet av att dämpa kostnadsutvecklingen.

Nämnden har bland annat givit ett uppdrag till regionledningskontoret om att se över trafikutbudet, vilket syftar till att minska kostnaderna i verksamheterna. Vidare har även Länstrafiken löpande redovisat kostnadsanalyser och beskrivit förslag på hur kostnaderna ska minska. Vi ser positivt på att nämnden vidtagit åtgärder, men bedömer utifrån Länstrafikens ekonomiska resultat och prognos att åtgärder inte varit tillräckliga och att nämnden bör vidta ytterligare åtgärder för att nå en budget i balans.

Vi bedömer att nämnden inte vid beslut inkluderat bedömning av hur resultat av besluten påverkar uppfyllelse av målen i Trafikförsörjningsprogrammet och regionens vision och mål för kollektivtrafiken och inte heller beaktat och hanterat risker vid beslut som skulle kunna innebära målkonflikter

Vi konstaterar genom dokumentgranskning att nämnden inte vid beslut om uppdrag inkluderat en bedömning av hur besluten påverkar målen i trafikförsörjningsprogrammet eller regionens långsiktiga mål. För att säkerställa att arbetet med kollektivtrafiken utgår från regionövergripande målsättningar bedömer vi att nämnden i samband med uppdrag eller motsvarande inkluderar en konsekvensanalys av hur åtgärderna skulle påverka målen i trafikförsörjningsprogrammet, samt regionens långsiktiga mål.

Enligt vår bedömning kan det finnas en risk för att neddragningar i trafikutbudet påverkar trafikförsörjningsprogrammets mål om nåbarhet till kollektivtrafiken för länets befolkning negativt. Den analys som gjorts i underlag för förändrat trafikutbud anser vi inte tillräcklig som underlag för bedömning av påverkan på de långsiktiga målen.

4 Samlad bedömning och rekommendationer

Syftet med granskningen har varit att bedöma om nämndens styrning, planering och uppföljning av verksamheten är ändamålsenlig.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att nämndens styrning, planering och uppföljning av verksamheten är delvis ändamålsenlig.

Vi grundar vår bedömning på att nämndens styrning, planering och uppföljning i vissa delar kan utvecklas. I regionfullmäktiges regionala trafikförsörjningsprogram för åren 2021–2035 framgår ett antal målsättningar för kollektivtrafiken. Vi noterar att endast vissa av målen ingår i nämndens verksamhetsplan, dock ingår samtliga mål i Länstrafikens verksamhetsplan. Den beslutas och följs dock inte upp av nämnden. Vi ser genom det en risk att nämndens planering och uppföljning av mål tillhörande Trafikförsörjningsprogrammet kan riskera att missas eller inte prioriteras.

Vi bedömer utifrån nämndens uppföljningstillfällen under året att det finns en tillräcklig struktur för uppföljning av verksamheten. Det har dock framkommit i granskningen att det inte är helt tydligt hur uppdrag som fastställs i nämndens verksamhetsplan ska återrapporteras till nämnden under året. Vissa uppdrag redovisas i delårsrapporten och är därigenom dokumenterade, vi ser dock behov av att övrig rapportering stärks genom dokumenterade underlag för de ärenden som nämnden tar del av och inte endast genom muntliga presentationer eller bildspel.

Nämnden har under år 2022 och 2023 inte vidtagit särskilda åtgärder för att öka måluppfyllelsen för fullmäktiges fastställda mål, trots att majoriteten av målen delvis eller inte alls uppfyllts i delårsrapporter och verksamhetsberättelse. Den riskanalys som gjorts inom ramen för intern kontroll anser vi inte vara tillräcklig och det är inte heller tydliggjort hur dessa risker har beaktats med åtgärder eller uppföljning för att säkerställa att måluppfyllelsen stärks.

Vad gäller åtgärder för att dämpa kostnadsutvecklingen ser vi positivt på att nämnden vidtagit åtgärder, men bedömer utifrån Länstrafikens ekonomiska resultat och prognos att nämnden bör vidta ytterligare åtgärder. Nämnden har, utifrån de underlag vi tagit del av, inte vid beslut inkluderat bedömning av hur besluten påverkar förutsättningar för uppfyllelse av målen i Trafikförsörjningsprogrammet eller regionens vision och mål för kollektivtrafiken. Nämnden har inte heller i tillräcklig grad beaktat och hanterat risker i samband med beslut som skulle kunna innebära målkonflikter. För att säkerställa att arbetet med kollektivtrafiken bedrivs i enlighet med regionövergripande målsättningar bedömer vi att nämnden i samband med beslut bör inkludera konsekvensanalyser av åtgärdernas påverkan på målen i trafikförsörjningsprogrammet och regionens övriga långsiktiga mål för kollektivtrafiken.

2023-12-13

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi Nämnden för trafik, infrastruktur och miljö att:

- Säkerställa att Trafikförsörjningsprogrammets samtliga mål beaktas i nämndens styrning och planering.
- Tillse att det finns rutiner för hur uppdrag som fastställs i verksamhetsplanen ska återrapporteras till nämnden, samt säkerställa att återrapporteringen baseras på dokumenterade underlag.
- Säkerställa att det i beslut om uppdrag till regionledningskontoret framgår när återrapportering till nämnden ska ske.
- Vid bristande måluppfyllelse säkerställa att orsaker analyseras och förbättringsåtgärder identifieras.
- Besluta om åtgärder i syfte att öka måluppfyllelsen samt tillse en mer frekvent uppföljning av utvecklingen.
- Säkerställa att beslutade åtgärder är tillräckliga för att nå en ekonomi i balans samt vid behov besluta om ytterligare åtgärder.
- Tillse att risk- och konsekvensanalyser genomförs av hur föreslagna beslut och uppdrag påverkar målsättningarna i trafikförsörjningsprogrammet samt regionfullmäktiges mål för kollektivtrafiken.

Datum som ovan

KPMG AB

Jenny Thörn
Verksamhetsrevisor

Olivia Gonzalez
Verksamhetsrevisor

Veronica Hedlund Lundgren
Certifierad kommunal yrkesrevisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

5 Bilaga 1 - Länstrafikens uppdrag år 2023

I bilagan redovisas de uppdrag som TIM-nämnden har fastställt för Länstrafiken för år 2023.

Notera att fler uppdrag och mål framkommer i nämndens verksamhetsplan och att uppdragen som redovisas enbart är de som gäller för Länstrafiken.

5.1 Strategiska mål: Bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras på

5.1.1 Framgångsfaktorer: Nöjda kunder och intressenter

Uppdrag	Beskrivning
Se över biljettsortiment och prissättning.	Se över biljettsortiment och prissättning med tanke på nya resandemönster efter pandemin.
Prisvärt studentkort inom kollektivtrafiken.	Länstrafiken utreder möjligheten och beräknar kostnaden för att införa ett prisvärt studentkort inom kollektivtrafiken.
Se över behovet av mer direkttrafik för arbetspendling till större arbetsplatser.	Många arbetsgivare är helt beroende av bra pendlingsmöjligheter för att det ska finnas tillräckligt med personal med rätt kompetens på arbetsplatserna. Region Jönköpings län behöver se över behovet av mer direkttrafik för arbetspendling till större arbetsplatser. Mer direkttrafik kan även underlätta resor för studier på annan ort.
Ta initiativ till fackligt råd.	För att få till en bättre dialog mellan anställda inom drift och service och kollektivtrafikmyndigheten ska Länstrafiken ta initiativ till ett fackligt råd.

5.2 Strategiska mål: Bästa möjliga kvalitet

5.2.1 Framgångsfaktorer: Ändamålsenliga, resurseffektiva och hållbara processer

Uppdrag	Beskrivning
Ökad takt i klimatomställningen.	Genom länets framtagna koldioxidbudget kommuniceras och skapas medvetenhet för ökad takt i klimatomställningen.
Göra separata avsiktsförklaringar med alla länets kommuner om kollektivtrafiken.	Avsiktsförklaringarna ska klargöra vilket ansvar varje part har för att på bästa sätt verka för att göra kollektivtrafiken mer tillgänglig. Det kan gälla linjedragningar, turtäthet, hållplatser och möjlighet till att växla mellan olika fordon vid knutpunkter för smidiga och hållbara resor.
Fortsätta med pilotprojekt för anropsstyrd linjelagd trafik.	Landsbygden behöver ha bra förutsättningar för kollektiva resor och under 2023 undersöks möjligheten att pröva pilotprojekt med anropsstyrd linjelagd kollektivtrafik.

Uppdrag	Beskrivning
	Pilotprojekten kan ligga till grund för vidare utbyggnad och kan på sikt ersätta annan linjelagd kollektivtrafik på linjer där det är svårt att få tillräckligt med resenärer
Ta avstamp i nytt Trafikförsörjningsprogram för att få igång det kollektiva resandet efter pandemin.	Beslut om nytt regionalt trafikförsörjningsprogram för länet togs under 2021 och omfattar tiden fram till 2035.
Fortsätta med upphandlings- och leveransprojekt av nya tågfordon samt bidra till arbetet med ny tågdepå.	Länstrafiken förnyar sin fordonsflotta inom Krösatågen och ett projekt om fordonsanskaffning pågår tillsammans med länen inom Regionsamverkan Sydsverige och Transitio AB. De nya fordonen kan inte underhållas i nuvarande depå och därför byggs en ny tågdepå i Nässjö.

5.3 Strategiska mål: Långsiktigt hållbar och innovativ tillväxtregion

5.3.1 Framgångsfaktorer: Arbeta proaktivt med omvärldsanalys

Uppdrag	Beskrivning
Undersöka förändringar av resvanor.	En undersökning om vilka förändringar av resvanor som har uppstått med anledning av coronapandemin och hur det kan komma att påverka utbudet av kollektivtrafik.

5.4 Strategiska mål: God och hållbar hushållning

5.4.1 Framgångsfaktorer: Kostnadseffektiv verksamhet

Uppdrag	Beskrivning
Genomlys resandemönster.	Genomlys resandemönster och ekonomiska effekter på kort och lång sikt utifrån pandemin och som ska utgöra underlag inför budget och översyn av Trafikförsörjningsprogram.